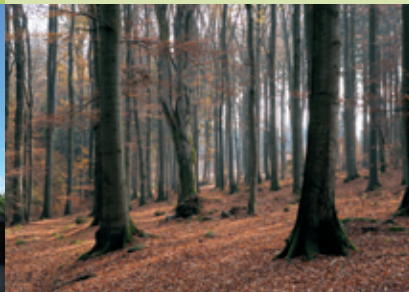

Kraj Vysocina

Region
**Velkomeziříčsko
a Bítešsko**

Region

Velkomeziříčsko a Bítešsko

Církevní památky

Díla umělců

Stopy slavných osobností

Zámek

Muzea a galerie

Židovské památky

Městská památková zóna

Rozhledny a vyhlídková místa

Opevnění

Zajímavosti a unikáty

Technická památka

Přírodní parky

Zvláště chráněná území

Sepulkrální architektura

Velké Meziříčí

Městská památková zóna

Zámek založený ve 13. století se vypíná nad městem ležícím na soutoku řek Oslavy a Balinky. Právě tato poloha dala městu jeho jméno. Velké Meziříčí bylo již ve 14. století obeháno hradbami (část opevnění se dochovala dodnes) a začátkem 15. století získalo plná městská práva. Dobou rozkvětu a náboženské svobody bylo pro město období 16. století, kdy ve městě Alena Meziříčská z Lomnice zřídila tiskárnu a luteránské šlechtické gymnázium, postavené ve stylu vlášské renesance. Památková zóna zabírá historické náměstí obdélného půdorysu, obestavěné okapové orientovanými domy s goticko-renesančními jádry. Několik objektů má ještě renesanční sgrafitovou výzdobu průčelí. Dominantami náměstí jsou renesanční radnice a kostel sv. Mikuláše. Do památkové zóny patří též území bývalého židovského ghetta, v němž se dochovaly i dvě synagogy.

Velké Meziříčí

Zámek

Jeden z nejstarších kamenných šlechtických hradů na Moravě byl postaven na skále nad řekou Oslavou kolem roku 1230. Románsko-gotický hrad byl v 16. století přestavěn na renesanční zámek. Barokní úpravy zámku byly realizovány po velkém požáru města roku 1723 (pražský stavitel Ferdinand Václav Špaček). Vzhled předhradí byl výrazně změněn regotizací na konci 19. století, kdy byly věže a brány ukončeny zdobným cimbuřím, na které byly mezi válkami osazeny šindelové střechy. Návštěvníci mohou zhlédnout stylově zařízené zámecké pokoje s připomínkou císařských manévrů v Meziříčí a expozice městského muzea. V sousedství zámku se nachází rozsáhlý zámecký park, který je volně přístupný.

Velké Meziříčí

Kostel sv. Mikuláše

Kostel je zasvěcen patronu kupců a ochránci před vodním živlem. První zmínka o kostele v Meziříčí pochází z roku 1317. Na dnešní podobě této gotické stavby se podívala řada pozdějších stavebních úprav. Nad vchodem do kostela jsou umístěny reliéfy čtyř evangelistů okolo Beránka Božího. Jsou z hodovské žuly a lipovského mramoru, autorem je místní rodák, akademický sochař Jiří Marek. Kostelní věž – 64 metrů vysoká – je dnes přístupná veřejnosti a nabízí pěknou vyhlídku.

Židovské památky

První zmínky o Židech v Meziříčí jsou z let 1497 a 1518. K většímu rozvoji osídlení však došlo až po třicetileté válce. V 18. století už tvořili židovští obyvatelé celou jednu třetinu z celkového počtu obyvatel Velkého Meziříčí. Živili se převážně obchodem, někteří měli také koželužny a klišárny. Od poloviny 19. století však počet židovského obyvatelstva ve městě postupně klesal a roku 1942 židovská obec zanikla deportací zbývajících Židů do Terezína.

Velké Meziříčí

Nová synagoga

Nová synagoga byla postavena v novogotickém slohu podle projektu vídeňského architekta Augustina Prokopa. Základní kámen byl položen v roce 1868 a kolaudace proběhla o dva roky později. Synagoga byla vystavěna na místě dvou křesťanských domů, již za hranicemi židovského ghetta.

Židovské památky

Velké Meziříčí

Stará synagoga

Stará synagoga z konce 17. století stojí osamocené v zákoutí domů mimo uliční čáru. Postavená je mírně nakoso, aby vyhověla požadavku orientace svatostánku k východu. Od roku 1996 slouží jako výstavní síň muzea, kde jsou pořádány krátkodobé výstavy různého tématického zaměření. Umístěna je zde také stálá muzejní expozice věnovaná historii a památkám židovské obce.

Židovský hřbitov

Hřbitov o rozloze 4 571 m² je umístěn ve svahu a celý je ohrazen zdí. Pozemek pro zřízení hřbitova zakoupili Židé v roce 1650 za 60 zlatých. Hřbitov zde fungoval až do 2. světové války. Celkem se zde nachází více než 1 300 hrobů, které jsou označeny náhrobky. Nejstarší je datován rokem 1677. Poblíž vstupní brány stojí novorománská obřadní síň z roku 1880. Hřbitov není volně přístupný, zájemci si mohou zapůjčit klíče v Galerii synagoga.

Stránecká Zhoř

Zámek

V místech dnešního zámku stávala původně gotická tvrz. Jan st. Stránecký nechal v roce 1557 tvrz přestavět v reprezentativní renesanční zámek kastelového typu. Kastelová dispozice byla poměrně častá u gotických hradů, obranné válcovité věže ovšem většinou pohltila postupná přestavba v mladším stylu anebo sídlo zpustlo a zchátralo. Pevnostní charakter sídla je mnohem běžnější na Slovensku, v rámci Vysočiny, dokonce celé České republiky je tedy zámek ve Stránecké Zhoři určitou raritou, která si zaslouží patřičnou pozornost.

Netín

Hrobka Lobkowiczů

  Novogotickou kapli, jež slouží jako hrobka knížat z Lobkowicz, nechala v letech 1869–1871 vystavět kněžna Leopoldina Liechtensteinová, provdaná princezna Lobkowicz. Autorem stavby byl brněnský architekt a profesor na vídeňské a brněnské technice Augustin Prokop. Cestu k hrobce lemují alej vzrostlých lip a 14 kamenných kaplíček křížové cesty. Jednotlivá zastavení křížové cesty připomínají Kristovu cestu na Golgotu.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

 Mohutná stavba farního kostela Nanebevzetí Panny Marie je viditelná již z dálky. Původně gotický kostel ze 13. století prošel barokní přestavbou a v roce 1780 získal 31 metrů vysokou věž. V kostele se dochovaly stopy románských architektonických prvků z doby, kdy ves patřila benediktýnskému klášteru v Třebíči. V 18. století byl kostel zaklenut ve stylu barokní gotiky. Tuto práci provedli, snad podle návrhu Jana Blažeje Santiniho, jeho žáci. Při opravách kostela v roce 1969 se v lodi našly gotické nástěnné malby.

Technické památky

Velké Meziříčí

Dálniční most Vysočina

Dálniční most Vysočina, převádějící dálnici D1 z Prahy do Brna přes údolí řeky Oslavy, je ojedinělý svými rozměry, výškou nad terénem i způsobem provedení. Jde o nejvyšší a druhý nejdelší most na dálnici D1. Postaven byl v letech 1972–1978.

V souvislosti se stavbou a zprovozněním tohoto unikátního mostního díla vzniklo v Městském muzeu ve Velkém Meziříčí specializované oddělení, které se zabývá pozemními komunikacemi a mosty. Most Vysočina se stal „živým“ exponátem tohoto muzea. Návštěvníci jej mohou shlédnout při prohlídce přímo z okna muzea.

Dřevěný most v zámeckém parku

Muzeum silnic a dálnic ve Velkém Meziříčí plánovalo vytvoření skanzenu s ukázkami různých vývojových etap komunikací i mostů rozmístěných po městě. Skanzen nebyl nikdy realizován, ale v rámci příprav byl alespoň zachráněn dřevěný most z Krásnévsi, který již neplnil svoji funkci a jemuž hrozil zánik. Most se nachází v zámeckém parku.

Most v údolí Rakůvky

Petráveč

Loupežnický (Vysoký) most

Torzo kamenného mostku se ukrývá v lese kousek od Velkého Meziříčí, kde překonává drobnou vodoteč. Ojedinělá technická stavba byla součástí bývalého zámeckého vodovodu, který zásoboval areál zámku pitnou vodou.

Pozůstatky architektonicky náročně řešeného monumentálního mostu se nacházejí v údolí Radslavického potoka. O době vzniku stavby nejsou přesné informace, avšak usuzuje se, že most zbudoval stavitel Antonín Vlach v roce 1593. Někteří dávají jeho vznik do souvislosti s budováním tzv. císařské silnice za vlády Marie Terezie kolem poloviny 18. století. Most, lidově nazývaný podle jména lokality Loupežnický, byl v minulosti považován za nejvyšší most u nás, proto dostal časem název Vysoký most. Impozantní mostní dílo je dnes ukryto v areálu místní skládky odpadů.

Velká Bíteš

Městská památková zóna

Město založené již ve 13. století tvořilo obdélné náměstí s radnicí a s domy postavenými na úzkých gotických protáhlých parcelách. Ve 14.–15. století získalo město i samotný kostel sv. Jana Křtitele rozsáhlé opevnění. Z městského opevnění se dodnes dochovala jen malá část, zato kostelní opevnění se dochovalo téměř neporušené. Nejvýraznější dominantou náměstí je původně středověká radnice z 15. století, přestavěná do dnešní podoby v roce 1886.

Městské muzeum

Do roku 1440 byly v domě masné krámy, potom byl na tomto místě vystavěn „dům velký“, který patřil pánům na Klečanech. Od roku 1580 do roku 1636 byl „domem panským“ a byla zde zřízena modlitebna českých bratří. V roce 1636 byl darován městu a více než 100 let sloužil jako kasárna. Od roku 1929 je dům sídlem muzea. V muzeu si můžete prohlédnout expozici mineralogickou a geologickou, zajímavosti z Velkobítešska a v hlavním sále vlastivědnou expozici.

Velká Bíteš

Kostel sv. Jana Křtitele

Na místě starší stavby byla v 15. století vybudována unikátní fortifikační sakrální architektura. Kolem kostela, jenž byl postaven jako síňové dvojloží se třemi sloupy podírajícími klenbu, bylo postaveno mohutné opevnění, zesílené pěti baštami se střílnami a dvoupatrovou vstupní věží, navazující na městské hrady.

Tasov

Jakub Deml

Tasovský rodák studoval gymnázium v Třebíči a poté katolický bohoslovecký seminář v Brně. Po studiích působil jako kněz na různých místech, po neustálých sporech s církevními nadřízenými se trvale usadil v rodném městečku.

Hrob Jakuba Demla

 Jakub Deml zemřel 10. února 1961 ve své vile v Tasově. Jeho tělo bylo uloženo do hrobu na hřbitově u kostela sv. Petra a Pavla po boku jeho přítelkyně, mecenášky a vydavatelky Pavly Kytlicové.

Vila Jakuba Demla

  Vila kněze, básníka, prozaika, publicisty a překladatele Jakuba Demla je jednou z raných prací brněnského architekta Bohuslava Fuchse. Projekt na stavbu vypracoval v roce 1921, kdy mu bylo pouhých šestadvacet let.

Kostel sv. Petra a Pavla

 Barokní kostel z let 1728–1730 byl vystavěn nákladem hraběte Josefa Paara na místě starší stavby a má středověké jádro. K původnímu gotickému závěru byla přistavěna barokní loď a průčelní věž, která je osazena sochami sv. Petra a Pavla.

Fara

 Tasovská fara, jak prokázaly nedávné archeologické průzkumy, vznikla barokní přestavbou gotického kostela. Barokní přestavbu provedl po polovině 18. století brněnský architekt František Antonín Grimm.

Sakrální architektura

Měřín

Kostel sv. Jana Křtitele

Donátorem kostela byl řád sv. Benedikta, který kolonizoval zdejší krajinu ze svého centra – třebsického kláštera. Kostel stojí na románských základech a i přes rozsáhlou přestavbu v průběhu 17. a 18. století si do dnešní doby dochoval řadu architektonicky cenných detailů ze 13. století, z nichž nejvýznamnější je románský portál s bohatě zdobeným dekorem hlavic a reliéfem Panny Marie s Ježíškem a dvěma světci v tympanonu. V interiéru kostela byly v roce 1978 odkryty gotické a renesanční fresky.

Křižanov

Kostel sv. Václava

Kostel, orientovaný kněžištěm k východu, má podle umělecko-historického rozboru stavebních konstrukcí svůj počátek ve 2. polovině 13. století. V interiéru kostela se nachází soubor renesančních náhrobků a je zde několika uměleckými díly připomenuta křižanovská rodačka sv. Zdislava z Lemberka, která byla v roce 1996 svatořečena.

Sakrální architektura

Černá

Kaple sv. Antonína

Návesní kaple sv. Antonína je dílem architekta Ladislava Kuby, kterému se podařilo mistrně skloubit tvarosloví moderní architektury 21. století s požadavky na sakrální stavbu a s okolním vesnickým prostředím. Kaple svým tvarem symbolizuje loď – archu – jako jednu z biblických paralel.

Ronov

Kaple sv. Antonína Paduánského

Kapli, která byla součástí ronovské tvrze, nechal v roce 1680 vystavět poslední majitel zdejšího panství Jan Pavel z Garu. V roce 1727 získal vesnici do držení žďárský klášter. V tomto období vznikla nástropní malba, jejímž autorem je Karel František Töpfer, který v té době působil ve službách žďárských cisterciáků ve Žďaru nad Sázavou, kde v hlavním sálu prelatury vytvořil majestátní freskovou výzdobu.

Šebeň

Přírodní památka

Největší známý komplex mravenišť lesních mravců druhu *Formica polyctena* v České republice leží mezi obcemi Dobrá Voda, Cyrilov a Jívoví. Na území přírodní památky Šebeň se vyskytuje asi 1 100 hnízd lesních mravců, druhu *Formica polyctena*. Mraveniště tvoří tzv. liniiovou strukturu. Ke vzniku dceřiných hnízd v koloniích dochází především ve směru linií, při nichž se nacházejí mateřská hnízda. V roce 2006 zde Český svaz ochránců přírody otevřel naučnou stezku dlouhou asi tři kilometry, na jejíž trase je umístěno dvanáct informačních panelů.

Balinské údolí

Přírodní park

Přírodní park tvoří část údolí říčky Balinky o délce asi 4 km s přirozeně meandrujícím tokem, nivními loukami, svahy údolí s lesními porosty a křovinatými mezemi jihozápadně od Velkého Meziříčí. Údolí Balinky si zachovalo původní meandrující tok se zákruty, klidnými úseky s tůněmi a naopak úseky peřejnatými. Nivní louky lemující říčku nejsou přírodovědně příliš cenné, místy jsou poměrně intenzivně zemědělsky využívané, zajímavější je vegetace na svazích údolí. Na mělkých půdách v okolí výchozů syenitového podloží můžeme nalézt bory s kociánkem dvoudomým, ve stinných místech lze místy nalézt na Vysočině jinak vzácnou ostřici tlapkatou. Na stránkách můžeme nalézt exempláře jalovce obecného, místy se můžeme setkat s bíle kvetoucí orchidejí vemeníkem dvoulistým. Na křovinatých mezích s lískou obecnou můžeme na jaře obdivovat modře kvetoucí jaterník trojlaločný či růžové květy lýkovce jedovatého. V těsné blízkosti Balinky žije ledňáček říční, skorec vodní a vydra říční.

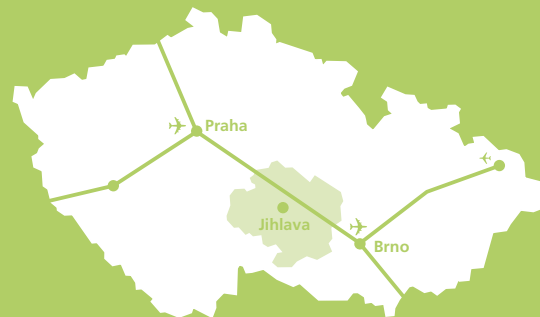

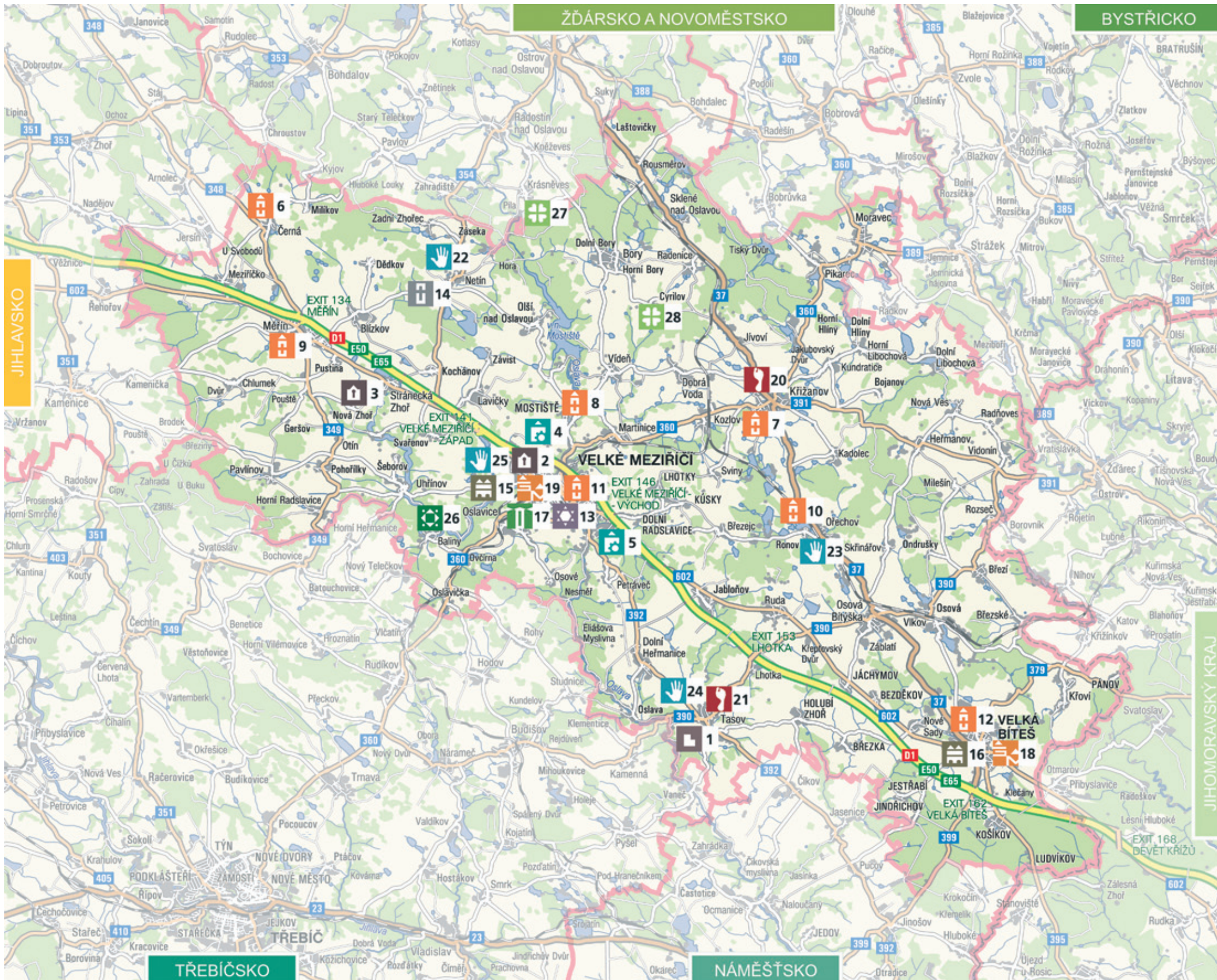
Rasuveň

Přírodní památka

Přírodě blízká jedlová bučina pralesovitého typu s typickým bylinným patrem a výskytem ohrožených a zvláště chráněných živočichů se rozprostírá na vrcholu a severozápadním svahu kóty Bukovec, severozápadně od Dolních Borů. V terénu místy vystupují na povrch jednotlivé skalky, které přecházejí v kamenné moře. Vegetaci tvoří přírodě blízké lesní porosty s přítomností charakteristických druhů jedlobučin. Ve stromovém patře převládá buk lesní s příměsí jedle bělokoré, smrku ztepilého, javoru klenu, javoru mléče a lípy malolisté. V podrostu se vyskytují kaprad samec, česnáček lékařský, svízel vonný, hrachor jarní, lýkovec jedovatý a další. Z druhů vyšších poloh zde roste plavuň pučivá. Staré doupné stromy jsou mimo jiné významné pro hnízdění dutinových ptáků, jako je holub doupňák, sýc rousný, žluna šedá, rehek zahradní a další.

Region
**Velkomeziříčsko
 a Bítešsko**

1:150 000
 0km 2km 4km 6km 8km 10km

	Církevní památky		Muzea a galerie		Zřícenina		Zvláště chráněná území
	Díla umělců		Rozhledny a vyhlídková místa		Židovské památky		
	Stopy slavných osobností		Městská památková zóna		Sepulkrální architektura		
	Zámek		Technická památka		Přírodní parky		

Vybrané turistické zajímavosti regionu

1. Zřícenina hradu Dub, Tasov 49°16'52,98"N, 16°4'43,1"E
2. Zámek Velké Meziříčí 49°21'28,464"N, 16°0'43,964"E
3. Zámek Stránecká Zhoř 49°22'41,619"N, 15°55'30,738"E
4. **Technické památky**
Dřevěný most, Velké Meziříčí 49°21'40,708"N, 16°0'41,773"E
Dálniční most Vysočina, Velké Meziříčí 49°21'38,657"N, 16°0'52,242"E
Most v údolí Rakůvky, Velké Meziříčí 49°22'8,63"N, 16°0'28,31"E
Loupěznický (Vysoký) most, Petráveč 49°20'20,723"N, 16°2'52,452"E
5. **Cirkevní památky**
Kaple sv. Antonína, Černá 49°25'33,134"N, 15°51'48,75"E
Kaple sv. Václava, Křižanov 49°23'19,772"N, 16°6'37,608"E
Kaple sv. Marka, Mostiště 49°22'42,879"N, 16°1'2,541"E
Kaple sv. Jana Křtitele, Měřítn 49°23'24,965"N, 15°53'12,127"E
Kaple sv. Antonína Paduánského, Ronov 49°20'57,795"N, 16°7'56,211"E
10. Kostel sv. Mikuláše, Velké Meziříčí 49°21'15,177"N, 16°0'48,785"E
11. Kostel sv. Jana Křtitele, Velká Bíteš 49°17'26,426"N, 16°13'32,152"E
12. Kostel sv. Jana Křtitele, Velká Bíteš 49°17'26,426"N, 16°13'32,152"E
6. **Zidovské památky**
Kaple sv. Antonína, Velké Meziříčí 49°21'17,272"N, 16°0'55,533"E
Synagoga nová, Velké Meziříčí 49°21'16,254"N, 16°0'55,227"E
Synagoga hřbitov, Velké Meziříčí 49°21'19,629"N, 16°1'0,018"E
7. **Sepulkrální architektura**
Hrobka Lobkoviczů, Netín 49°25'1,281"N, 15°57'5,04"E
14. **Městská památková zóna**
Městská památková zóna Velké Meziříčí 49°21'18,785"N, 16°0'44,074"E
15. Městská památková zóna Velká Bíteš 49°17'19,059"N, 16°13'33,07"E
16. **Rozhledny a vyhlídková místa**
Věž kostela sv. Mikuláše, Velké Meziříčí 49°21'15,177"N, 16°0'48,785"E
17. **Galerie, muzea, pamětní síně**
Městské muzeum ve Velké Bíteši 49°17'16,643"N, 16°13'38,544"E
18. Muzéum Velké Meziříčí 49°21'28,464"N, 16°0'43,964"E
19. Galerie synagoga ve Velkém Meziříčí 49°21'17,272"N, 16°0'55,533"E
20. **Stopy slavných osobností**
Křižanov
sv. Zdislava z Lemberka (světice)
rodné město (sochařská díla v kostele sv. Václava) 49°23'19,772"N, 16°6'37,608"E
21. **Tasov**
Jakub Deml (básník)
rodná obec
vila Jakuba Demla od arch. B. Fuchse 49°17'38,328"N, 16°5'30,047"E
hrob básníka u kostela sv. Petra a sv. Pavla 49°17'18,279"N, 16°5'36,349"E
22. **Netín**
Augustin Prokop (architekt)
hrobka Lobkoviczů 49°25'1,281"N, 15°57'5,04"E
23. **Ronov**
Karel František Töpper (malíř)
Kaple sv. Antonína Paduánského – výmalba stropu 49°20'57,795"N, 16°7'56,211"E
24. **Tasov**
František Bílek (sochař)
náhrobek Jakuba Demla a Pavly Kytlicové (u kostela) 49°17'18,279"N, 16°5'36,349"E
25. **Velké Meziříčí**
vila Jakuba Demla 49°17'38,328"N, 16°5'30,047"E
26. **Velké Meziříčí**
Augustin Prokop (architekt)
nová synagoga 49°21'16,254"N, 16°0'55,227"E
Přírodní parky
Balinské údolí 49°20'24,103"N, 15°57'53,588"E
27. **Zvláště chráněná území**
Přírodní památka Rasuveň 49°26'9,006"N, 15°59'29,927"E
Přírodní památka Šeben 49°24'29,567"N, 16°3'33,676"E

www.dedictvivysociny.cz

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

ROP
Jihovýchod

Kraj **Vysočina**

Investice do vaší budoucnosti. Spolufinancováno Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj a krajem Vysočina.

Vydal: Krajský úřad kraje Vysočina, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, květen 2011, Žižkova 57, 587 33 Jihlava, tel.: 564 602 111, www.kr-vysocina.cz

Neprodejné.